

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella Brysselissä 29 päivänä marraskuuta 1996 tehdyn pöytäkirjan, joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla (jäljempänä ennakkoratkaisupöytäkirja) sekä Suomen pöytäkirjan määräysten mukaisesti antaman julistuksen, jonka mukaan jokainen Suomen tuomioistuin voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua pöytäkirjassa tarkoitetuissa tilanteissa. Ennakkoratkaisupöytäkirjan määräyksillä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan toimivalta antaa ennakkoratkaisuja Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen tulkinnasta. Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1995. Ennakkoratkaisupöytäkirjan määräyksiä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta

sovelletaan myös 27 päivänä syyskuuta 1996 allekirjoitettuun yleissopimukseen liittyvään pöytäkirjaan, joka sisältää määräyksiä Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja vahingoittavista lajusrikoksista.

Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehty yleissopimus ja yleissopimukseen liittyvä lajusrikoksia koskeva pöytäkirja eivät ole vielä tulleet voimaan. Ennakkoratkaisupöytäkirja tulee voimaan pöytäkirjassa määrättyä ajankohtana sen jälkeen, kun kaikki jäsenvaltiot ovat toimitaneet Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ilmoituksen pöytäkirjan valtionsisäisen hyväksymismenettelyn loppuun saattamisesta. Pöytäkirja tulee kuitenkin voimaan aikaisintaan samanaikaisesti Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen kanssa.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus ennakkoratkaisupöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin pöytäkirja. Lain voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan unionin jäsenvaltiot allekirjoittivat 29 päivänä marraskuuta 1996 pöytäkirjan, joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla, jäljempänä ennakkoratkaisupöytäkirja (EYVL N:o C 151, 20.5.1997, s. 1). Esitys sisältää ehdotuksen ennakkoratkaisupöytäkirjan hyväksymisestä. Ennakkoratkaisupöytäkirjan määräyksillä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan toimivalta tulkita ennakkoratkaisuilla Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen, jäljempänä yhteisöpetossopimus, ja yleissopimukseen liittyvän korruptiopöytäkirjan määräyksiä. Korruptiopöytäkirjalla tarkoitetaan yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä.

Yhteisöpetossopimus (EYVL N:o C 316, 27.11.1995, s. 48) velvoittaa jäsenvaltiot säätämään kansallisessa rikoslaissaan rangaistaviksi Euroopan yhteisöjen tuloihin ja menoihin kohdistuvat petokset sopimuksen sisältämän yhteisöpetoksen määritelmän mukaisesti. Korruptiopöytäkirja (EYVL N:o C 313, 23.10.1996, s. 1) velvoittaa jäsenvaltiot säätämään kansallisessa rikoslaissaan rangaistaviksi Euroopan yhteisöjen virkamiesten ja jäsenvaltioiden kansallisten virkamiesten tekemät lahjusrikokset, jotka vaikuttavat Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin.

Sekä yhteisöpetossopimus että korruptiopöytäkirja sisältävät määräyksiä sopimuksissa tarkoitetuista rikoksista tuomittavista seuraamuksista, yritysjohtajien rikosoikeudellisesta vastuusta, toimivallasta, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja syyttämisestä, jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä sekä ne bis in idem-säännöstä.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi ennakkoratkaisupöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

2. Nykytila ja asian valmistelu

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä unionisopimus) VI osasto sisältää määräykset Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä oikeus- ja sisäasioissa tehtävästä hallitusten välisestä yhteistyöstä. Oikeus- ja sisäasiainyhteistyö (niin sanottu III pilari) käsittää unionisopimuksen K.1 artiklan mukaan turvapaikkapolitiikan, jäsenvaltioiden ulkorajojen ylittämistä koskevat säännöt, maahanmuuttopolitiikan ja kolmansien maiden kansalaisia koskevan politiikan, huumausaineiden käytön torjumisen, petollisten menettelytapojen torjumisen kansainvälisellä tasolla, oikeudellisen yhteistyön yksityisoikeuden ja rikosoikeuden alalla, tulliasiaihin yhteistyön sekä poliisiasiaihin yhteistyön Europolin puitteissa.

Unionisopimuksen K.3 artikla sisältää määräykset yhteistyössä käytettävistä välineistä. Artiklan mukaan Euroopan unionin neuvosto voi hyväksyä yhteisiä kantoja ja yhteisiä toimintoja sekä tehdä yleissopimuksia. Oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä päätökset tehdään neuvostossa yksimielisesti.

Lähtökohtaisesti EY:n tuomioistuimella ei ole toimivaltaa unionisopimuksen VI osaston alalla. EY:n tuomioistuimelle voidaan kuitenkin nimenomaisesti perustaa toimivaltaa, mutta ainoastaan yleissopimusten osalta. Unionisopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan yleissopimuksissa voidaan määrätä, että EY:n tuomioistuimella on toimivalta tulkita yleissopimusten määräyksiä ja ratkaista niiden soveltamista koskevat erimielisyydet. Toimivaltaa koskevat yksityiskohtaiset määräykset voidaan täsmentää yleissopimuksissa.

Unionisopimuksen soveltamisen aikana oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä on allekirjoitettu helmikuuhun 1998 mennessä 17 yleissopimusta ja niihin liittyvää pöytäkirjaa. Osaan näistä sopimuksista on K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla sisällytetty määräyksiä ensinnäkin EY:n tuomioistuimen toimivallasta ratkaista sopimuksen soveltamista koskevia riitoja. Tällaiset riidat voivat olla joko jäsenvaltioiden välisiä taikka yhden tai useamman jäsenvaltion ja komission väli-

siä riitoja. Lisäksi joihinkin näistä sopimuksista on otettu määräyksiä EY:n tuomioistuimen toimivallasta antaa ennakkoratkaisuja sopimuksen tulkinnasta. Tuomioistuimen toimivaltaa koskevat määräykset on voitu sisällyttää myös yleissopimukseen liittyvään erilliseen pöytäkirjaan.

Yleissopimusten määräykset EY:n tuomioistuimen toimivallasta on valmisteltu tapauskohtaisesti, kunkin sopimuksen osalta erikseen. Tapauskohtaisella toimivallan määrittelyllä on voitu ottaa huomioon jokaisen III pilarin alalle kuuluvan sopimuksen erityisluonne. Ennakkoratkaisutoimivaltaa on saatettu antaa EY:n tuomioistuimelle ainoastaan rajoitetusti, esimerkiksi tekemällä artikla-kohtaisia rajoituksia, taikka jäsenvaltioiden tuomioistuinta ei ole velvoitettu, vaan niille on saatettu antaa ainoastaan oikeus pyytää ennakkoratkaisua EY:n tuomioistuimelta.

Neuvotteluissa EU:n jäsenvaltiot olivat pitkään erimielisiä erityisesti EY:n tuomioistuimelle annettavan ennakkoratkaisutoimivallan sisällöstä. Tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa kysymystä käsiteltiin valtion- ja hallitusten päämiesten tasolla Eurooppa-neuvoston kokouksissa kesäkuussa 1995 ja 1996. Eurooppa-neuvostossa saavutetun yhteisymmärryksen perusteella allekirjoitettiin 23 päivänä heinäkuuta 1996 pöytäkirja, jossa määrättiin tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallasta Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen osalta (EYVL N:o C 299, 9.10.1996, s. 1). Edelleen 29 päivänä marraskuuta 1996 allekirjoitettiin pöytäkirjat EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallasta tietotekniikan käyttöä tullialalla koskevan yleissopimuksen osalta (EYVL N:o C 151, 20.5.1997, s. 15) sekä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen osalta. Mainitut kolme pöytäkirjaa sisältävät yhdenmukaiset määräykset EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallasta.

Varsinaisen yhteisöpetossopimuksen valmistelun yhteydessä EU:n jäsenvaltiot eivät onnistuneet saavuttamaan yksimielisyyttä EY:n tuomioistuimelle annettavan ennakkoratkaisutoimivallan sisällöstä. Tämän johdosta asiaa koskevat määräykset päätettiin sisällyttää erilliseen pöytäkirjaan, joka neuvoteltiin valmiiksi myöhemmässä vaiheessa. Itse yhteisöpetossopimus sisältää kuitenkin määräykset EY:n tuomioistuimelle annettusta jäsenvaltioiden välisten sekä jäsenvaltioiden ja komission välisen riitojen ratkaisutoimi-

vallasta. Ennakkoratkaisupöytäkirjan valmistelun yhteydessä päätettiin, että sen määräykset ulotettaisiin koskemaan yhteisöpetossopimuksen lisäksi myös korruptiopöytäkirjaa.

EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallan hyväksyminen III pilarin yleissopimusten tulkinnassa on ollut ongelmallista lähinnä sen takia, että kyse on hallitusten välisestä yhteistyöstä toimialoilla, jotka perinteisesti ovat kuuluneet valtioiden kansallisen päätäntävällän piiriin. EY:n tuomioistuimen toimivallan on katsottu voivan johtaa kansallisen täysivaltaisuuden ja päätösvalan kaventumiseen. Käytännön näkökohtana ennakkoratkaisupyynnöiden on saatettu katsoa hidastavan kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä.

Keskeisin peruste ennakkoratkaisutoimivallan myöntämiselle EY:n tuomioistuimelle on yleissopimusten soveltamisen yhdenmukaisuus. Ratkaisuvallan pidättäminen kansallisella tasolla saattaa johtaa eri jäsenvaltioiden tulkinta- ja soveltamiskäytäntöjen epäyhtenäisyyteen, vaikka tarkoituksena on, että yleissopimuksia sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa samalla tavalla. Yleissopimusten tulkinta- ja soveltamislinjat saattavat muodotua ristiriitaisiksi paitsi jäsenvaltioiden myös jäsenvaltioiden ja EY:n toimielinten välillä.

Voidaan katsoa, että vähitellen jäsenvaltiot ovat saavuttaneet yhtenäisen linjan EY:n tuomioistuimelle myönnettävän toimivallan sisällöstä. Lokakuussa 1997 allekirjoitettu unionin perustana olevia sopimuksia muuttava Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta (jäljempänä Amsterdamin sopimus) tulee laajentamaan merkittävästi tuomioistuimen toimivaltaa III pilarin alalla. Amsterdamin sopimuksen määräykset EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallasta perustuvat pitkälti niihin tuomioistuimen toimivaltaa koskeviin määräyksiin, jotka sisältyvät unionisopimuksen K.3 artiklan nojalla laadittuihin yleissopimuksiin. Amsterdamin sopimuksella annetaan EY:n tuomioistuimelle toimivaltaa antaa ennakkoratkaisuja myös muiden säädösten kuin yleissopimusten tulkinnasta. Varsinaista yksimielisyyttä tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallasta jäsenvaltioiden ei kuitenkaan voida katsoa saavuttaneen, sillä Amsterdamin sopimus antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden ilmoittaa, ettei

se hyväksy sopimuksessa määriteltyä toimivaltaa. Amsterdamin sopimus antaa EY:n tuomioistuimelle lisäksi toimivallan tutkia joidenkin säädöstyyppejen osalta laillisuuskanteita. Sopimus sisältää myös jäsenvaltioiden välisten ja jäsenvaltioiden ja komission välisten riitojen ratkaisua koskevat määräykset.

3. Ennakkoratkaisupöytäkirjan sisältö

1 artikla. Pöytäkirjan 1 artiklassa vahvistetaan EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivalta. Artiklan mukaan EY:n tuomioistuimella on pöytäkirjassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti toimivalta antaa ennakkoratkaisuja yhteisöpetossopimuksen ja siihen liittyvän korruptiopöytäkirjan tulkinnasta. Pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatettaisiin voimaan niin sanotulla blankettilailla. Ylikansallisten tuomioistuinten toimivallan sisällöstä ei Suomessa perinteisesti ole annettu asiasisältöisiä lakeja.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (jäljempänä EY:n perustamissopimus) määräykset EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallasta sisältyvät sopimuksen 177 artiklaan. Ennakkoratkaisupöytäkirjan nojalla annetun ratkaisun voidaan katsoa olevan samalla tavoin jäsenvaltioiden tuomioistuinta sitova kuin on EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla annettu ratkaisu. Ennakkoratkaisupöytäkirjan nojalla EY:n tuomioistuin voi sitovasti lausua yhteisöpetossopimuksen ja korruptiopöytäkirjan tulkinnasta.

2 artikla. Pöytäkirjan 2 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat hyväksyä ennakkoratkaisutoimivallan kahden erilaisen artiklassa esitetyn vaihtoehdon mukaisesti. Jäsenvaltio voi antaa oikeuden ennakkoratkaisun pyytämiseen vain asiallisesti viimeisen asteen tuomioistuimille taikka kaikille asiaa käsitteleville tuomioistuimille. Halutessaan jäsenvaltio voi kuitenkin myös olla antamatta tuomioistuimilleen oikeutta pyytää EY:n tuomioistuimelta ennakkoratkaisua.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat hyväksyä ennakkoratkaisutoimivallan artiklan 2 kohdan a tai b alakohdan mukaisesti julistuksessa, jonka ne voivat antaa joko pöytäkirjan allekirjoitushetkellä tai minä tahansa muuna ajankohtana sen jälkeen.

Artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltio voi ilmoittaa, että jokainen ky-

seisen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua. Artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltio voi sitä vastoin ilmoittaa, että jokainen kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää EY:n tuomioistuimelta ennakkoratkaisua. Molemmissa tapauksissa ennakkoratkaisua voitaisiin pyytää sellaisesta tuomioistuimen käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvästä kysymyksestä, joka koskee yhteisöpetossopimuksen ja siihen liittyvän korruptiopöytäkirjan tulkintaa, jos tämä tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voisi antaa asiassa päätöksen.

Molempien artiklan sisältämien vaihtoehtojen mukaisesti ennakkoratkaisun pyytäminen on aina tuomioistuimelle vapaaehtoista. Tämä poikkeaa EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesta menettelystä, jossa viimeisen asteen tuomioistuimelle on asetettu velvollisuus pyytää ennakkoratkaisua.

Useimmat Euroopan unionin jäsenvaltiot antoivat pöytäkirjan allekirjoitushetkellä 2 artiklan mukaisen julistuksen EY:n tuomioistuimen toimivallan hyväksymisestä. Myös Suomi antoi kyseisen julistuksen ilmoittaen artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti, että kaikilla Suomen tuomioistuimilla on oikeus pyytää ennakkoratkaisua. Saman vaihtoehdon mukaisen julistuksen antoivat Saksa, Kreikka, Alankomaat, Itävalta ja Ruotsi. Artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisen julistuksen antoivat Ranska, Irlanti ja Portugali. Näissä valtioissa ennakkoratkaisua voi hakea ainoastaan asiallisesti ylin tuomioistuin. Lisäksi Saksa, Kreikka, Alankomaat ja Itävalta antoivat pöytäkirjan allekirjoittamisen yhteydessä julistuksen, jonka mukaan ne pidättävät itselleen oikeuden määrätä sisäisessä lainsäädännössään, että ylimmän oikeusasteen tuomioistuimella on velvollisuus saattaa asia EY:n tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Myös pöytäkirjat, jotka koskevat EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivaltaa Europol- ja tullitietosopimuksissa, sisältävät samanlaiset vaihtoehdot ennakkoratkaisun pyytämisestä. Suomi on myös näiden pöytäkirjojen osalta ilmoittanut laajemman vaihtoehdon mukaisesti, että kaikilla asiaa käsittelevillä tuomioistuimilla on oikeus pyytää ennakkoratkaisua. Suomen kanta on perustunut muun muassa siihen, että oikeussuoja-

keinojen tulee olla käytettävissä oikeudenkäynnin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Suomen käsityksen mukaan oikeus-suojan hakijaa ei pidä pakottaa käymään oikeutta ylimpään oikeusasteeseen saakka, jotta kaikki oikeussuojakeinot olisivat hänen käytettävissään.

3 artikla. Pöytäkirjan 3 artiklan mukaan EY:n tuomioistuimen perussäännöstä tehtyä pöytäkirjaa ja tuomioistuimen työjärjestystä sovelletaan. EY:n tuomioistuimen perussäännöstä tehty pöytäkirja sisältää määräyksiä tuomareiden ja julkisasiamiesten asemasta, tuomioistuimen organisaatiosta sekä asian käsittelystä tuomioistuimessa. Myös työjärjestykseen sisältyy tuomioistuimen toimintaa koskevia määräyksiä, erityisesti menettelyä koskevia määräyksiä. EY:n tuomioistuimen perussäännöllä on sama asema kuin EY:n perustamissopimuksella. Työjärjestyksen vahvistaa sitä vastoin tuomioistuin itse edellyttäen, että se saa neuvoston yksimielisen hyväksymisen. On luonnollista, että kyseisiä määräyksiä sovelletaan III pilarin alalle perustettavaan tuomioistuimen toimintaan samalla tavoin kuin muuhunkin tuomioistuimen toimintaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan EY:n tuomioistuimen perussäännön nojalla jokainen jäsenvaltio on oikeutettu jättämään vastineita tai kirjallisia huomautuksia EY:n tuomioistuimelle 1 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa riippumatta siitä, onko se antanut julistuksen 2 artiklan mukaisesti. Artiklan määräyksen mukaan myös sellainen jäsenvaltio, joka ei ole hyväksynyt EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivaltaa, voisi antaa artiklassa tarkoitettuja vastineita ja kirjallisia huomautuksia tuomioistuimelle. Jäsenvaltion mahdollisuudesta esittää EY:n perustamissopimuksen 177 artiklassa tarkoitetuissa ennakkoratkaisuprosesseissa kirjallisia huomautuksia on määräykset muun muassa EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa sekä tuomioistuimen työjärjestyksessä.

4–8 artikla. Pöytäkirjan 4–8 artikla sisältää pöytäkirjan voimaantuloa, siihen liittymistä, yhteisöpetossopimukseen liittymistä, pöytäkirjaan tehtäviä muutoksia ja talteenottajaa koskevia määräyksiä.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia organisatorisia eikä taloudellisia vaikutuksia.

5. Asian valmistelu Suomessa

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän ehdotuksesta ennakkoratkaisupöytäkirjaksi valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:n mukaisesti 19 päivänä syyskuuta 1996 (U 48/1996 vp.). Eduskunnan valtionvarainvaliokunta ja lakivaliokunta ovat antaneet asiasta lausuntonsa (VaVL 22/1996 vp. ja LaVL 14/1996 vp.).

Lisäksi valtioneuvosto on valtiopäiväjärjestyksen 54 e §:n mukaisesti toimittanut eduskunnalle 15 päivänä maaliskuuta 1996 selvityksen Euroopan unionin III pilarin sopimusten valmistelutilanteesta erityisesti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asemaan liittyen (E 4/1996 vp.). Eduskunnan lakivaliokunta on antanut selvityksestä lausuntonsa (LaVL 6/1996).

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä.

6. Riippuvuus muista esityksistä ja kansainvälisistä sopimuksista

Kuten edellä on mainittu, esitys liittyy useisiin EU:n oikeus- ja sisäasiainyhteistyössä valmisteltuihin sopimuksiin. Kiinteimmin esitys liittyy edellä mainittuihin yhteisöpetossopimukseen ja korruptiopöytäkirjaan, joiden tulkintaa EY:n tuomioistuimessa annettavien ennakkoratkaisuin ehdotus koskee. Yhteisöpetossopimuksen ja korruptiopöytäkirjan hyväksymistä koskevat hallituksen esitykset on tarkoitettu antaa yhtäaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Korruptiopöytäkirjan hyväksymistä koskevaan hallituksen esitykseen sisältyy myös ehdotus niin sanotun korruptiosopimuksen hyväksymisestä (yleissopimus sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin kansallisia virkamiehiä, EYVL N:o C 195, 25.6.1997, s. 1). Korruptiosopimus sisältää omat erilliset määräykset EY:n tuomioistuimelle myönnettävästä ennakkoratkaisutoimivallasta sopimuksen tulkinnassa.

Yhteisöpetossopimukseen liittyy myös niin sanottu toinen pöytäkirja (Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvä toinen pöytäkirja, EYVL N:o C 221, 19.7.1997, s. 11), jonka jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet 19 päivänä kesäkuuta 1997. Toinen pöytäkirja sisältää määräyksiä oikeushenkilön ran-

gaistusvastuusta, rahanpesusta, menettämis-seuraamuksista, jäsenvaltioiden ja komission välisestä yhteistyöstä sekä yhteistyöhön liittyvästä tietosuojasta. Toisen pöytäkirjan 13

artiklan 3 kohdan mukaan ennakkoratkaisupöytäkirjan määräyksiä sovelletaan myös toiseen pöytäkirjaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

1 §. *Pöytäkirjan voimaan saattaminen.* Pykälä sisältää tavanomaisen valtiosopimuksen voimaansaattamissäännöksen.

2 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tavanomainen asetuksenantovaltuus.

3 §. *Voimaantulo.* Lakiehdotuksen 3 § sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

2. Voimaantulo

Ennakkoratkaisupöytäkirja tulee voimaan 90 päivän kuluttua siitä, kun viimeinen niistä valtioista, jotka olivat Euroopan unionin jäseniä neuvoston hyväksyessä tämän pöytäkirjan tekemistä koskevan säädöksen, on toimittanut Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ilmoituksen pöytäkirjan valtiosisäisen hyväksymismenettelyn loppuun saattamisesta. Ennakkoratkaisupöytäkirja voi kuitenkin aikaisintaan tulla voimaan samanaikaisesti Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen kanssa.

Voimaansaattamislaki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti ennakkoratkaisupöytäkirjan kanssa. Lain voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Ennakkoratkaisupöytäkirja sisältää useita määräyksiä, jotka hallitusmuodon mukaan kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimusmääräykset EY:n tuomioistuimelle myönnettävästä ennakkoratkaisutoimivallasta (1 artikla) ja ennakkoratkaisun pyytämiseen oikeutettujen tuomioistuinten määrittelystä (2 artikla) ovat lainsäädännön alaan kuuluvia ja edellyttävät siten eduskunnan suostumusta. Myös pöytäkirjan 2 artiklan nojalla annettu julistus koskee tuomioistuinten oikeuksia ja velvollisuuksia, joista on säädettävä lailla,

ja edellyttää siten eduskunnan suostumusta (PeVL 10/1998 vp.).

4. Säättämisjärjestys

Suomen liittyessä Euroopan unionin jäseneksi EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivaltaa koskevan EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan osalta katsottiin, että määräys voidaan saattaa voimaan vain perustuslainsäätämisjärjestyksessä (HE 135/1994 vp.). Perustuslakivaliokunnan asiasta antaman lausunnon mukaan perustamissopimuksen 177 artiklan mukainen ylimpien tuomioistuinten velvollisuus pyytää ennakkoratkaisua ja tähän liittyvä ennakkoratkaisun sitovuus olivat ristiriidassa tuomioistuimen riippumattomuuden kanssa (PeVL 14/1994 vp.).

Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymistä koskevasta hallituksen esityksestä 136/1997 vp. antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta katsoi, että niissä tapauksissa, joissa ennakkoratkaisun pyytäminen on 177 artiklasta poiketen aina vapaaehtoista, tuomioistuimille jää täysi vapaus päättää tulkita sopimusta itse tai päättää pyytää tulkintakysymykseen EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisua (PeVL 28/1997 vp.). Valiokunnan lausunnon mukaan tuomioistuinten omaan harkintavaltaan tässä suhteessa jätetty menettelytapavalinta on sopusoinnussa perustuslakiin pohjautuvan riippumattomuusperiaatteen kanssa. Myös Amsterdamin sopimuksen hyväksymistä koskevasta hallituksen esityksestä (HE 245/1997 vp.) antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta katsoi, että kansallisten tuomioistuinten omaan harkintavaltaan jätetty menettelytapavalinta EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisun pyytämisestä on sopusoinnussa perustuslakiin pohjautuvan tuomioistuinten riippumattomuusperiaatteen kanssa (PeVL 10/1998 vp.).

Ennakkoratkaisupöytäkirja antaa EY:n tuomioistuimelle ennakkoratkaisutoimivallan, jonka perusteella päätös ennakkoratkaisun pyytämisestä jää aina tuomioistuimen harkintaan. Ennakkoratkaisupöytäkirjan voimaan saattamista koskeva lakiehdotus voi-

daan siten käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä.

Edellä olevan perusteella sekä hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Brysselissä 29 päivänä marraskuuta 1996 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehdyn Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen,

että Eduskunta hyväksyisi pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisen julistuksen, jonka mukaan jokainen Suomen tuomioistuin voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua artiklassa mainituissa tilanteissa.

Koska pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Pöytäkirjan voimaan saattaminen

Brysselissä 29 päivänä marraskuuta 1996 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehdyn Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

3 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoa soveltamalla annetut säädökset)

NEUVOSTON SÄÄDÖS,

annettu 29 päivänä marraskuuta 1996,

**Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklaan perustuvasta pöytäkirjasta,
joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan
yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla
ennakkoratkaisuilla**

(97/C 151/01)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan,

katsoo K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa määrättävän, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehdyissä yleissopimuksissa voidaan määrätä, että yhteisön tuomioistuimella on toimivalta, näissä sopimuksissa määrättyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, tulkita yleissopimusten määräyksiä ja ratkaista niiden soveltamista koskevat erimielisyydet,

ON PAATTANYT tehdä pöytäkirjan, jonka teksti on tämän säädöksen liitteenä ja jonka Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat ovat tänä päivänä allekirjoittaneet,

SUOSITTAA jäsenvaltioille pöytäkirjan hyväksymistä niiden valtiosääntöjen asettamien vaatimusten mukaisesti.

Tehty Brysselissä 29 päivänä marraskuuta 1996.

Neuvoston puolesta
N. OWEN
Puheenjohtaja

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehty

PÖYTÄKIRJA,

joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla

KORKEAT SOPIMUSPUOLET

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään yleissopimukseen:

1 artikla

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on tässä pöytäkirjassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti toimivalta antaa ennakkoratkaisuja Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen ja tähän yleissopimukseen liittyvän, 27 päivänä syyskuuta 1996 laaditun pöytäkirjan⁽¹⁾, jäljempänä 'ensimmäisen pöytäkirjan', tulkinnasta.

2 artikla

1. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa ennakkoratkaisuja Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen ja tähän yleissopimukseen liittyvän ensimmäisen pöytäkirjan tulkinnasta jäljempänä 2 kohdan a tai b alakohdassa määritettyjen edellytysten mukaisesti julistuksessa, jonka ne voivat antaa joko tämän pöytäkirjan allekirjoitushetkellä tai minä tahansa muuna ajankohtana sen jälkeen.

2. Jäsenvaltio, joka antaa julistuksen tämän artiklan 1 kohdan nojalla, voi mainita joko, että

a) jokainen kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua sellaisesta käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvästä kysymyksestä,

joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän ensimmäisen pöytäkirjan tulkintaa, jos tämä tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voisi antaa asiassa päätöksen;

tai että

b) jokainen kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua sellaisesta käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvästä kysymyksestä, joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tai siihen liittyvän ensimmäisen pöytäkirjan tulkintaa, jos tämä tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta asiasta voidaan antaa päätös.

3 artikla

1. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännöstä tehtyä pöytäkirjaa ja tuomioistuimen työjärjestystä sovelletaan.

2. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön nojalla jokainen jäsenvaltio on oikeutettu jättämään vastineita tai kirjallisia huomautuksia Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle 1 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa riippumatta siitä, onko se antanut julistuksen 2 artiklan mukaisesti.

4 artikla

1. Jäsenvaltiot hyväksyvät tämän pöytäkirjan valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisesti.

⁽¹⁾ EYVL N:o C 313, 23.10.1996, s. 1.

2. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava talteenottajalle valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisten, tämän pöytäkirjan hyväksymiseksi tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen sekä kaikista 2 artiklan mukaisesti annetuista julistuksista.

3. Tämä pöytäkirja tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun viimeinen niistä valtioista, jotka olivat Euroopan unionin jäseniä neuvoston hyväksyessä tämän pöytäkirjan tekemistä koskevan säädöksen, teki 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen. Se tulee kuitenkin voimaan aikaisintaan samanaikaisesti Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen kanssa.

5 artikla

1. Tähän pöytäkirjaan voi liittyä jokainen valtio, josta tulee Euroopan unionin jäsen.

2. Liittymisasiakirjat talletetaan talteenottajan haltuun.

3. Tämän pöytäkirjan teksti, joka on laadittu pöytäkirjaan liittyvän valtion kielellä Euroopan unionin neuvostossa, on todistusvoimainen.

4. Tämä pöytäkirja tulee voimaan siihen liittyneen valtion osalta, kun on kulunut yhdeksänkymmentä päivää sen liittymisasiakirjan tallettamispäivästä, tai tämän pöytäkirjan voimaantulopäivänä, jos se ei

vielä ole tullut voimaan edellä mainitun yhdeksänkymmenen päivän määräajan päättyessä.

6 artikla

Jokaisen valtion, josta tulee Euroopan unionin jäsen ja joka liittyy Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen kyseisen yleissopimuksen 12 artiklan mukaisesti, on hyväksyttävä tämän pöytäkirjan määräykset.

7 artikla

1. Jokainen jäsenvaltio, joka on korkea sopimuspuoli, voi ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan. Kaikki muutosehdotukset toimitetaan talteenottajalle, joka välittää ne neuvostolle.

2. Neuvosto tekee muutokset ja suosittaa jäsenvaltioille niiden hyväksymistä niiden valtiosääntöjen asettamien vaatimusten mukaisesti.

3. Tällä tavalla tehdyt muutokset tulevat voimaan 4 artiklan määräysten mukaisesti.

8 artikla

1. Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri on tämän pöytäkirjan talteenottaja.

2. Talteenottaja julkaisee tätä pöytäkirjaa koskevat ilmoitukset, asiakirjat tai tiedoksiannot *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

JULISTUS

Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen ja kyseisen yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan samanaikaisesta hyväksymisestä

Neuvostossa kokoontuvat Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat,

allekirjoittaessaan säädöstä pöytäkirjasta, joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla,

haluavat varmistaa mainitun yleissopimuksen mahdollisimman tehokkaan ja yhdenmukaisen tulkinnan sen voimaantulosta lähtien,

ilmoittavat, että ne ovat valmiita toteuttamaan kaikki asianmukaiset toimenpiteet Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen ja sen tulkintaa koskevan pöytäkirjan kansallisten hyväksymismenettelyjen saattamiseksi päätökseen samanaikaisesti ja mahdollisimman pian.

Pöytäkirjan 2 artiklan mukaisesti annettu julistus

Jäljempänä mainitut valtiot hyväksyvät tämän pöytäkirjan allekirjoitushetkellä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan 2 artiklassa määrättyjen sääntöjen mukaisesti:

Ranskan tasavalta, Irlanti ja Portugalin tasavalta 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määrättyjen sääntöjen mukaisesti;

Saksan liittotasavalta, Helleenien tasavalta, Alankomaiden kuningaskunta, Itävallan tasavalta, Suomen tasavalta ja Ruotsin kuningaskunta 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa määrättyjen sääntöjen mukaisesti.

JULISTUS

Saksan liittotasavalta, Helleenien tasavalta, Alankomaiden kuningaskunta ja Itävallan tasavalta pidettävät itselleen oikeuden määrätä sisäisessä lainsäädännössään, että Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen sekä siihen liittyvän ensimmäisen pöytäkirjan tulkintaa koskevan kysymyksen tullessa esille sellaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, kyseisen tuomioistuimen on saatettava asia Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Tanskan kuningaskunnan ja Espanjan kuningaskunnan osalta julistus/julistukset annetaan hyväksymishetkellä.
